

Zahlawwa

LTF VIDZEMES NOVADA IZDEVUMS

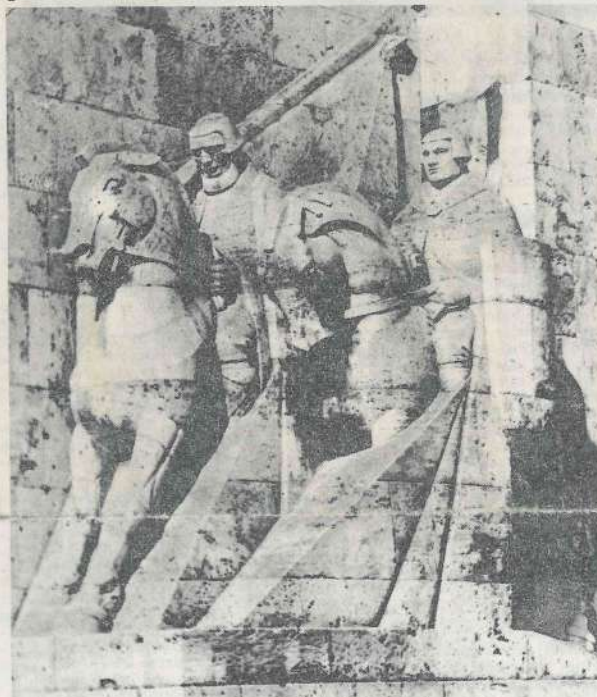
1990. gada jūnija trešā nedēļa

Cena 25 kapeikas

Nr. 6

14. jūnija upuru atcerei

SĒRMŪKŠU PAGASTA IZSŪTĪTO IEDZĪVOTĀJU SARAKSTS

Litene atceras,

Latvijas armijai 1920. gadā nobeidzot uzvarām vainagotās atbrīvošanas cīņas, pēc vairākiem kaujas dažādos frontes iecirkņos pavadītiem gadiem, sākās dienes miera laika apstākļos. Karaspēka daļa, kurās jaundzimušās valsts kara klausībai pakļauti pilsoņi pildīja obligāto pienākumu pret Dzimteni, bija izvietotas stratēģiski svarīgās un piemērotās mūsu zemes pilsētās, kā arī lauku apvidos. 1930. gadu pirmajā pusē armijas taktisko apmācību vajadzībām iekārtoja karavīru vasaras nometnes dūmakā tīto mežu un Pededzes upes līkumos ieskaitot Vidzemes un Latgales novadu sadurā — Litene. Šajā pusē lauku kļusumā dzirdo ūdeņu krastos katru gadu sākot ar pavasari un nobeidzot rudeni no dažādām Latvijas armijas daļām un pulkiem ieradās karavīri, lai virsnieku un instruktoru vadībā apgūtu kara zinības un māku. Rūpes un gādība par saviem karavīriem bija katras suverēnas valsts pamata, jo viņi bija garantis un kila mierīgai dzīvei, neatkarībai un brīvībai. Tādā turpinājumā mūsu karavīru ierastajai ikdienai bija līdz nodevīgai un Latvijas patstāvībai liktenīgajai 1940. gada vasarai. Jau iepriekš ieplānotam un zemiskam naktis uzbrukumam mūsu robežsargiem Abrenes apriņķa Masleņkos un citās vietās valsts austrumu pierobežā no 14. uz 15. jūniju, sekoja nepamatojams un melnais Maskavas ultimāts, bet dienu vēlāk jau padomju ģenerāļa Pavlova komandētie tanki no flanga caur oku-

Litene atgādina

ne savas, ne okupēto Baltijas valstu robežas, bija daļējas likumsakarīgas sekas «tautu tēva» savas armijas vadītāju izkaušanai trīsdesmitajos gados. Pie mums Latvijā, jau kopš okupācijas sākuma turpinātās sistemātiskās armijas komandējošā sastāva apcietināšanas savu apogēju sasniedza īsi pirms kara, kad 1941. gada 14. jūnijā masveida izsūtīšanas sāpīgi skāra arī latviešu virsnieku korpusu — tautas ziedu, lepnumu un cerības. Sodien dzīvi palikušie aculecīnieki, Latvijas armijas virsnieki, kuri pateicoties sīkstumam un brīnumam nav samalti austrumu impērijas gajas mašīnā, bet no ziemeļu tundra un mūžīgā sasaluša joslām pēc pārciestā bada un mokām ir atgriezies Dzimtenē, zina stāstīt par komiāru un Sarkanarmijas komandieri negēlīgo viltību, lai it kā izsaucot uz taktiskām mācībām latviešu virsniekus, tos ievestu mežā, kuru jau iepriekš ielencis čekas karaspēks, tur pazemojuši atbrūnotu un aplaupītu, bet politruks Ņeguduiko jau izmēģinātu savu slepkavas roku, nošaujot kapteini Linmeļeru. Tādā negodīgā veidā apcietinātajiem virsniekiem vairākas stundas ar paceltām rokām bijis jāguļo no lietus slapjajā zālē un jāvero pret viņiem vēršot čekistu durkļi. Pēc tam stingrā apšardzībā ar automašīnām viņi nogādāti Gulbenes dzelzceļa stacijā, kur salādēti netiros lopu vagonos, lai «taktiskās mācības» turpinātu nāves nometnēs aiz Polārā loka. Līdzīgs liktenis piemēlēja arī latviešu lidotāju virsniekus, kuru lidlauks bija Gulbenes nomaļē. Tā eskadrijas komandieris Jerošpikovs, komiārs Vasiljevs un «osobij otgel» komiārs Meiers ar melienu viltu izsūtīšanai nolemtos izsaukt no novietojuma, lai it kā brauktu saņemt jauna tipa lidmašīnas, bet kā ir prom no liecinieku, savu biedru acīm tā viss turpinās pēc iepriekš sagatavota scenārija: Uzbļievis — ruki verh! un pret nelaimīgiem vērštie augstākminēto padomju virsnieku un vēl citu ielencēju pistoļu stobri arī šoreiz kometārus neprasa. Vēl citi liecinieki, kuras 14. jūnijā baigajā dienā nepaspēja izsūtīt, zina stāstīt, ka karam sākoties, pirms Sarkanās armijas atkāpšanās esot piedāvāts arī atvaļināties kā virsniekiem, tā arī jaunākam komandējošam sastāvam un karavīriem. Daudzi no latviešiem tā arī darījuši un prasījuši uz mājām. Par atvaļināšanu izsniegtas «spravkas» ar aptuveni personības datiem, bet vairākiem, kaut ir bijis jāiet katram uz savu pult, tie visi sarakstīti vienā «spravkā», pieliekot klāt šifra burtu «S». Ir zināmi gadījumi, kad jau turpat Litenes nometnes tuvumā sastopoties ar sarkanarmijas patuljam «atvaļinātie» ievesti mežā un nošauti. Izglābūšies tikai tie, kas ļaunu paredzēdami un šāvienus dzirdēdami, šādi augstirdībai neticēdami, un māju pusē devušies izvairīties no ceļiem un apdzīvotajām vietām, respektīvi no saskares ar Sarkanā armiju. Ne velti nākošajos gados pēc kara

sākuma Latvijā laikrakstos bija pilnas lappuses, kurās piederīgi tautāja par Litenes nometnē pazudušo karavīru vai virsnieku. Tā piemēram 1941. gada 19. jūlijā «Tēvijā» lasām: «... kas ko zinātu par Litēni apcietināto ltn. Robertu Krūmu? ... kas ko zinātu par 8. Daugavpils kājnieku pulka ltn. Adolfu Zeltiņu, aizvestu no Litenes nometnes 14. jūnijā? ... kas ko zinātu par Dobeles kājnieku pulka saimniecības rotas dižkarēvi Alfrīdu Lepši, kas atradās Litenes nometnē? ... kas ko zinātu par Litenes nometnē dienējošo dižkarēvi Jāzepu Kučānu, ļoti lūdu pazīpot vecākiem ... ja kāds zinātu par aviācijas pulka Gulbenē, karēvi — telefonistu Oskaru Sili, lūdu pazīpot piederīgiem ... kas zinātu par bij. Kurzemes artilērijas pulka vlt. Tālvāldi Dzirnieku, kuru apcietināja š. g. 15. jūn. Litenes nometnē, un par viņa brāli ltn. Benjāmiņu Dzirnieku, lūdzam pazīpot Rīgā, Matīša ielā. Nr. 16. dz. 2. ... kas ko zinātu par ltn. Arvīdu Krūmiņu no Bauskas 12. kājn. pulka (Litenes nometnes) lūdu pazīpot piederīgiem ... ja kāds ko zinātu par serž. Akmeni Kārlī, kas pēdējā laikā dienēja 613. korp. artilērijas pulkā Gulbenē, lūdu pazīpot vecākiem ... kas ko zinātu par smagā artilērijas pulka seržantu Oļģertu Dombrovski, kas atradās Gulbenē Litenes nometnē, lūdu zinot Rīgā, Lāčplēša ielā, 26.—8. ... kas ko zinātu par jaun. srž. Nikolaju Sidorkovu, kurš bija Litenes nometnē un pēdējās dienās pirms kara sākuma strādāja kancelejā Carnikavā, lūdu zinot vecākiem Daugavpils ielā, 53.—1. Visus izdevumus sēgs ar pateicību.» Savukārt «Tēvijās» 1941. gada, 27. augusta 7. lappusē lasām: «... ja kāds ko zinātu par bij. sm. art. p. karēvi Georgiju Satrovu no Gulbenes, lūdu zinot mātei Matīša ielā. 91.—5. ... ja kāds ko zinātu par karēvi — soferi Emīli Elkstip, kas š. g. 24. jūnijā atradās Gulbenē, lūdz pazīpot A. Milleram Rīgā, Dainas ielā, 6.—10. tālr. 22472. ... ja kāds ko zinātu par instruktoru rotas karēvi Kārlī Kārkliņu, Jāņa dēlu no Gulbenes nometnes, lūdz pazīpot vecākiem Kandava, Jelgavas ielā, 3. J. Kārkliņam. ... ja kāds ko zinātu par bij. Sakaru bataljona karēvi Leopoldu Asari no Litenes nometnes, lūdu pazīpot mātei Rīgas Jūrmalā, Mellužos, Kāpu ielā, 46. ... ja kāds ko zinātu par š. g. 14. jūnijā aizvesto plkv. — ltn. Kārlī Tenteri no Litenes, lūdz pazīpot Suntažu pag. «Vidzīņos», Oskalnā. ... ja kāds ko zinātu par bij. Zenitartilērijas pulka 7. bat. karēvi Jāni Klīdzīņu no Gulbenes, lūdz pazīpot vecākiem Vecumnieku pag. «Bišķiņos», c. Repšām. ...» utt. daudzi jo daudzi izsumisa un cerību pilni paziņojumi pildīja laikrakstus pāris gadus pēc notikušā. Ta māies un tēvi jautāja pēc dēliem, māsas pēc brāļiem, bet bērnu acis mēms palika jautājums, kur gan palicis mans tētis? ... (Turpinājums 4. lpp.)

1. Gaida Kalniņa no «Gailiņu» mājām, 1949. g.
  2. Jānis Kalniņš no «Gailiņu» mājām, 1949. g.
  3. Arturs Barons no «Vanagu» mājām, 1941. g., aizsargs.
  4. Arturs Vilciņš no «Ermēnu» mājām.
  5. Eduards Riekstiņš ar ģimeni no «Sūkātiem», 1941. g., aizsargs.
  6. Adolfs Cimbens, aizsargs no «Straumēnu» mājām, 1941. g.
  7. Alma Kalniņa no «Kalna Kačējiem», 1949. g.
  8. Marija Neimane no «Ezerkalnu» mājām, 1949. g.
  9. Mirdza Medne no «Medņu» mājām, 1949. g.
  10. Kārlis Ozols, aizsargs no «Dandenu» mājām, 1941. g.
  11. Gulbis no «Prišpiču» mājām, 1949. g.
  12. Uldis Deisons no Sērmūkšu pagastmājas, Sērmūkšu sešgadīgās skolas 4. klases audzēknis, izsūtīts uz Ufu 1942. g.
  13. Kārlis Deisons, Sērmūkšu pagasta rakstvedis, izsūtīts 1941. g., pazudis bez vēsts, nenonākot izsūtījuma vietā.
  14. Elfrīda Deisone, 1945. g. beigās — 1946. g. sākumā izsūtīta uz Ufu, māsaiņiece, gāja bojā Ufā.
  15. Zaķu ģimene no «Zemišu» mājām, 1949. g.
  16. Alma Brakša no «Ozolkalna» mājām, 1949. g., mirusi izsūtījumā.
  17. Vilis Brakšs no «Ozolkalniem», 1949., miris izsūtījumā.
  18. Māliņš no «Zemišu» mājām, 1949. g.
  19. Pēteris Keņītis no «Rucēnu» mājām, aizsargs, 1941. g.
  20. Balodis no «Pļeģu» mājām, 1946. g.
  21. Anna Bērziņa no «Upenieku» mājām, 1949.
  22. Sprōģis ar ģimeni no «Sūkātu» mājām, 1949. g.
  23. Nikolajs Kalniņš no «Kalna Kačēju» mājām, 1949. g.
  24. Marija Lode ar ģimeni no «Vilcēnu» mājām, 1949. g.
  25. Jānis Straume no «Jānsētu» mājām, 1945. g.
- Autora piezīme. Lūdu Cēsu rajonā izveidot fondu, kurā varētu ieskaitīt ziedojumus, honorārus utt. nepamatojoti represēti iedzīvotāji pensiju un pabalstu piešķiršanai. Vairbūtejo honorāru lūdu ieskaitīt šajā fondā.
- SĒRMŪKŠU PAGASTA IZSŪTĪTO IEDZĪVOTĀJU SARAKSTU GATAVOJA:**
1. Jānis Zosulis, parcelas uz dzīvi Sērmūkšu pagastā, dzīvoja «Kačēju» mājās.
  2. Oskars Bērziņš, dzīvoja «Zemišu» mājās.
  3. Kapteinis Komelāns un seržants Zilaikšs, Cēsu VDK nodalības darbinieki.
  4. Jānis Reinsons, kopš 1945. g. dažu gadus bija pagasta dzirnavnieks.

